

БЪЛГАРИЯ – МЕЖДУ СИЛИТЕ НА СВЕТЛИНАТА И СИЛИТЕ НА МРАКА

• Бъдещото редовно правителство трябва да изпълни три цели на Държавния департамент: край на проблемите с Македония, край на проблемите с Истанбулската конвенция; подготовка на България като прифронтна зона за военни конфликти с Русия

Доц. Валентин ВАЦЕВ прег „Нова Зора“ в разговор с Цоня Събчева за обзора на гения на Радио „Фокус“ „Това е България“

Водещ: Политическата система на България лека-полека си отива пред очите ни и ще стигне до задънената си улица. Тя е навлязла в най-ужасната си криза за последните 30 години. Това каза неотдавна в интервю анализаторът доц. Валентин Вацев. Месец по-късно се появява нов политически проект, чиито лица – доскоршните служебни министри Петков и Василев, твърдят, че имат амбицията да променят политическата система с разделението „почтени“ и „непочтени“. С оглед на показаното от тях във второто служебно правителство на президента Румен Радев, някак не им отива да се изживяват като еталон за почитеност, защото тази единица мярка ще бъде доста мътничка. Дали тяхната партия обаче „Продължаваме промяната“ е трубадурът на ерата на последната политическа система? С кого повече има връзка партията на Кирил Петков и Асен Василев – със заилващия се от САЩ натиск върху София за Северна Македония или с благоприятно завършилата на изборите в Русия партия на президента Путин „Единна Русия“, която запазва конституционното си мнозинство от над 300 депутати в 450-местната държавна „Дума“? Наш гост е геополитическият анализатор доц. Валентин Вацев. Доц. Вацев, партиен инженеринг ли ще имитира преформатирането на политическата система? Какво наблюдаваме?

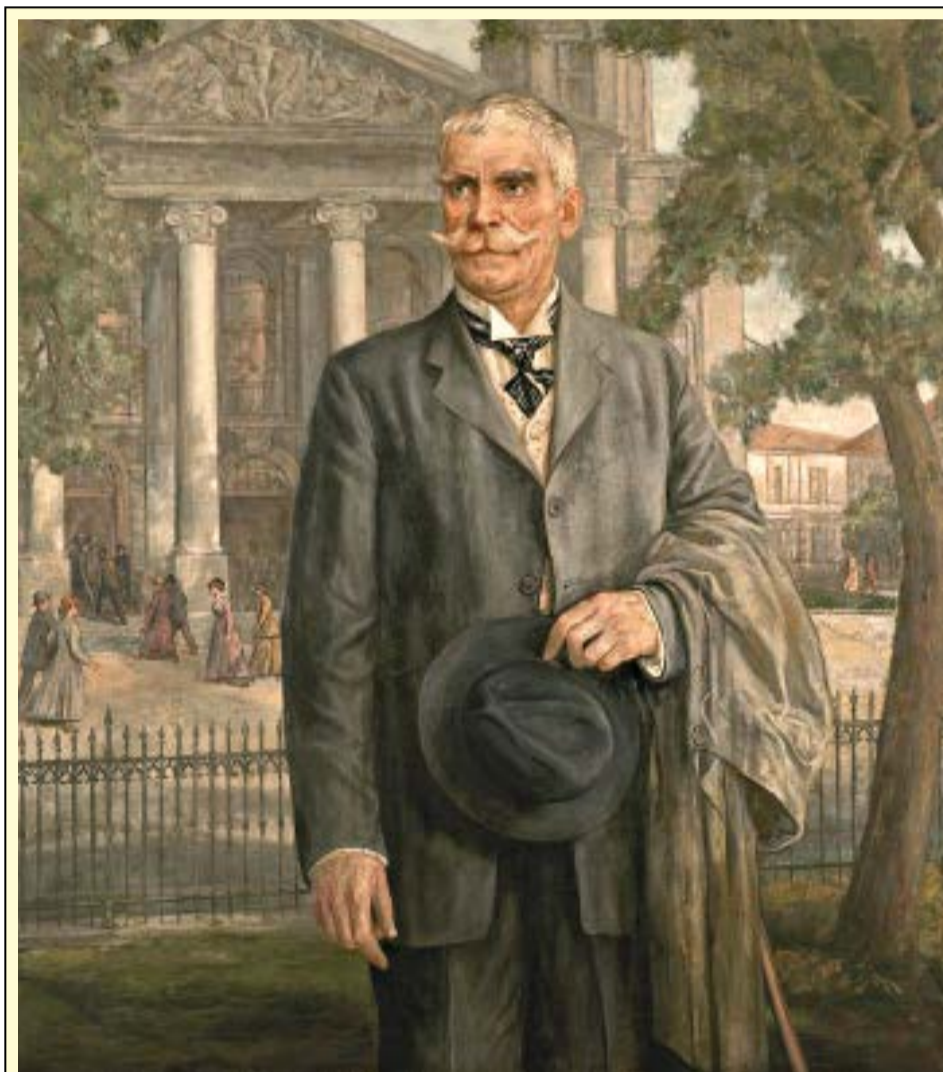

Валентин ВАЦЕВ

Валентин Вацев: Наблюдаваме наистина партиен инженеринг, но това само по себе си не е осъдително. То нито е добро, нито е лошо. Инженеринговият етап на проектирането и на лансирането на една политическа сила, е неизбежен. Така са постъпвали и нацисти, и болшевики, и комунисти, и либерали, и социалдемократи. Сама по себе си инженеринговата фаза не е нито срамна, нито обезпокоителна. Тук са по-интересни замислите, интенциите на основните участници.

Водещ: Какви фактори влияят и какви са замислите?

На стр. 2

Векът на Вазов

ТОЙ Е НАШЕТО БЪЛГАРСКО ВСИЧКО

Панко АНЧЕВ

БЕЗ ИВАН ВАЗОВ НЯМА ИСТОРИЯ, НЯМА БЪЛГАРИЯ

Появата на писател като Иван Вазов е възможно единствено в литература, която е осъзнала съдбовното си предназначение да бъде изразителка на формиращата се и утвърждаваща се нация и да заслужи ново отношение към себе си в националното общество. Необходимо е нацията и обществото да са достигнали до определена степен на зрелост, за да са способни да се организират по нов начин и да заемат отреденото им място в семейството на другите нации в Европа и света. Вазов е продукт на огромната национална енергия, която преобразява историята.

Такаъв писател се ражда в различните нации по различно време в зависимост от това кога всяка от тях достига до равнището, отвъд което започва новото ѝ летоброене и се превръща в строител на своя собствен живот. Необходимо са много натрупвания в националното съзнание и култура-

та ѝ. Най-важното е езикът да е придобил възможности, чрез които да изобразява и изразява сложни чувства, мисли, настроения във всичките им нюанси и степени. Тогава този писател става главният изразител на националния ум, душа, начин на мислене, съзнание. Той се превръща в нейното „всичко“, за да я обезсмърти в словото и чрез словото си.

От „История славяноболгарская“ на преп. Паисий Хилендарски до Иван Вазов има мал-

ко повече от един век, през който българската литература търпеливо се подготвя за своето ново служение, преодолява Средновековието и средновековното съзнание, създава нови думи и напълно нов книжовен език, излиза от богослужението и приема нови форми на своето битие; тя разнообразява жанровата си система, променя тематиката и проблематиката си, въвежда нов тип персонаж, когато описва и изразява, включва се в обществения живот и заема главното място в него.

На стр. 7

Петко ПЕТКОВ

Никогде не се лъже толкова много, както на лов, на война и преди избори“, казвал прочутият германски канцлер Ото фон Бисмарк. За тази констатация се сещаме винаги, когато у нас закипят предизборни страсти и кандидатите за властта заобикват гласоподавателя така, както и родителите му не са го обичали. Понякога в лова на избиратели се включват, наред с „партиите на статуквото“, и политически проекти, претендиращи да са изразители на истинските, изконните интереси на гражданите, областите, нацията и държавата като цяло.

Дали ще се нарекат Реформатори, Демократи, Родолюбци, Партии на промяната, или Партии на протеста, всички те бичуват Статуквото и уверяват, че нямат нищо общо с него, ако и от думите им да лъха същият популизъм, какъвто има в изобилие и в речта на управля-

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ПОЧТЕНИТЕ

валите преди тях. Десни, леви или центристи на думи, цели на всички е една - Солунската митинга. Сиреч властта, чрез която ще могат да „раздават порции“ на приятелски обръчи от фирми, на съпартийци, близки и роднини. Тази система, разбира се, не е от вчера, а е описана още от Захари Стоянов като „зетво-шурьо-баджанаклизъм“. Летописецът на Априлското въстание е имал предвид порядъка в Източна Румелия преди Съединението, но събитията след това са му дали достатъчно основания за генерализиране на гореспомнатата констатация. Преминала през различни държавни устройства – от монархия, през пролетарска диктатура, до парламентарна демокрация, България неизменно се е сблъсквала с рецидиви на описаното от Захари функциониране на властта в Източна Румелия. Фактът, че този уж свободен и независим народ позволи 12 години да бъде лъган и ограбван от един почти тоталитарен режим, не говори добре нито за народа, нито за политиките. Но и опитът за смяна на модела „Борисов“, заменяйки го с друг, подобен на него, не е добра атегстация за съваторите на тази „промяна“. Дали се наричат „Има такъв народ“, „Демократична България“, или „Исправи се БГ-Ние идваме“, все тая: както в баснята „Орел, рак и щука“, товарът си е още там. На мнозина оптимисти им се иска проектът „Продължаваме промяната“ на бившите службени министри

Асен Василев и Кирил Петков да влее свежа струя в застоляния въздух над българското политическо благо, но инстинктът на българина го прави предпазлив, подозрителен и недоверчив към всички, които му обещават светло бъдеще. Неслучайно народът е казал, че на малко прасенце и на нов началник не бива да се радваш предварително, понеже не се знае каква свиня ще излезе. Това важи и за кандидатите за президент, които партиите на статуквото ще крият до последния момент в ръкава си, както и за тези, които се самоопределят като алтернативни на президента Радев. „Цели сме изгорели от парене и пак не се научихме да духаме!“, пише Левски за едно друго време. А пък опитът с „Има такъв народ“ (ИТН), формацията на шоумена Слави Трифонов, която пропиха две възможности за сформирване на редовно правителство – в 45-то и 46-то Народно събрание, показа, че тя е в състояние да провали и третата. Въпреки оптимизма на своя лидер, че в 47-то Народно събрание ще бъде сформирано правителство „на всяка цена“. Как ще стане това, когато тези, които яхнаха миналогодишните протести, не си говорят нормално, а се клеят един други като предатели, рекетъори, корупционери, зависими и поддръжници на Борисов, Доган и Гешев? Как ще приемат за свой партньор проекта „Продължаваме промяната“, който приканва „почтените“ във всички партии да се

присъединят към него? Дали електоралният му потенциал ще остане на ниво 8-9, или 11 процента, както твърдят сега социолозите, или той ще обере каймака от протестния вот? Заявката на Кирил Петков с десни мерки да постига леви цели не е най-странната идеологическа мешавица, която сме чували. Вече сме били свидетели, как лявата БСП, председателствана от днешния лидер на ПЕС Сергей Станишев, въведе плочистия подоходен данък от 10%, оправдавайки се с останалите участници в правителството на тройната коалиция - НДСВ и ДПС. Почти четвърт век тази дясна мярка виси над главите ни като Дамоклев меч. И нито икономиката се осветли повечето, нито хазната се напълни. Корупцията, течовете и кражбите на публични средства продължиха и достигнаха своя апогей при трите правителства на Бойко Борисов. Това забелязаха и откъд Атлантика, и чрез санкциите по закона „Магнитски“ удариха през ръцете „най-големия дарител“ на ДПС, Делян Пеевски, плюс няколко крадливи герберски заместник-министри. От ДПС обаче заявиха, че някой в България е подвел Държавния департамент и Министерството на финансите на САЩ, но да протестираш пред Херо Мустафа не посямяха. Макар да се бият по гърдите, че са единствените евроатлантици в България. Не смеят да протестираш и депутатите ни в Европарламента. Затова пък гласу-

ват или се въздържат от гласуване на страни и отвратителни декларации и резолюции, насочени срещу семейството и традиционните ценности. Ако Станишев беше днес министър-председател и лидер на БСП, както нищо щеше да прокара и Истанбулската конвенция, и Резолюцията на ЕП в подкрепа на едно полувите бракове и ЛГБТ общности.

Все пак, да внимаваме с предизборните обещания за почтеност, честност и защита на интересите на българските граждани. Защото такива клетви се сипят и от устата на бившите управляващи, доказали колко им пука за народа, дето им гласува. Щастието, благоденствието, здравето и образованието на хората не са нито леви, нито десни или центристични неща. Както и патриотизмът не може да бъде ляв или десен: него или го има, или го няма. Впрочем понятията ляво и дясно в политиката водят началото си от Националния конвент във Франция, сформирани след Великата френска революция от 1789 г. В него левите се наричали якобинци и отстоявали интересите на дребната буржоазия, пролетариата и бедняците изобщо, докато в дясната страна на залата на Конвента заседавали жироидническите, предстатели на едрата буржоазия, за които революцията била завършила. В центъра на залата пък седели представителите на т.нар. блато, които подкрепяли ту левите, ту десните, според

ИЛИ НА „ДИВИТЕ ЗАЙЦИ“?

моментните си интереси. Абат Сийментс преживял и якобинския терор, и терора на реакцията, без нито веднъж да вземе думата. Запитан какво е правил пред всичко това време, той, според Стефан Цвайг, дал следния гениален отговор: „Живях“.

В нашия парламент също имаше такива мъчливци, които бяха наречени депутати-риби. Но не те, а кресълвниците излизаха на трибуната, за да отворят допълнително народа от Народното събрание и парламентаризма изобщо. Впрочем, и по-рано парламентът не се ползваше с висок обществено рейтинг, но от 44-то до 46-то Народно събрание се копаше под дъното, достигайки до пълно обезсмисляне на тази институция. Как да има престиж един парламент, председателстван от особа, която премиерът Борисов титулува ПКП? И, който имаше за заместник-председатели хора като Валери Симеонов и Веселин Марешки, които се наричаха един друг политически проститутки? Последният беше съснет имунитет и ако имаше истинско правосъдие, отдавна да е в затвора.

За жалост не са особено оптимистични и прогнозите за 47-то Народно събрание. Последното проучване на Маркет Линкс показва, че участниците в следващите избори за парламент ползват със следната обществена подкрепа: - ГЕРБ-22,5%; БСП-14,5%; ИТН-13,5%; ДБ-11,9%; „Продължаваме промяна-

та“ - 11%; ДПС-9,8%; ИБГНИ - около 4% и „Възраждане“ - под 4%. Впрочем проектът на Асен Василев и Кирил Петков се регистрира в ЦИК на 22 септември с мандата на ВОЛТ и „Средна европейска класа“, но отказва общи листи с ДБ и ИБГНИ. Защото Петков и Василев не желаят други да им диктуват състава

предсрочните парламентарни избори през 2022 г.. И то, в условията на коронакриза и галопираща инфлация, заради скока в цените на природния газ, електричеството и петрола. Нали Борисов беше обявил „пълна диверсификация“ на газовите доставки? Нали щяхме да внасяме евтин природен газ от

избирателят и този път се остави да го водят емоциите и розовите предизборни обещания, ще получи това, което заслужава: познатото старо, но в по-големи количества. Сиреч, обновения (както опаковка, б.а.) модел „Борисов“, в изпълнение на самия Борисов, или на някой негов заместник, „нов кърджалия

на предизборните листи. Особено такива с големи претенции без покритие и със съмнителна почтеност, след като са смели по няколко партии.

Ако това съотношение се запази, като нищо ще продължи да ни управлява служебно правителство, назначено от президента, бил той Румен Радев или някой друг. До потретането на упражнението с

Азербайджан? Нали построено за 3,5 милиарда лева газопровод „Балкански поток“? Всичко се оказа един герберски син балон, както и довършването на проекта АЕЦ „Белене“ и 7-ми блок на АЕЦ „Козлодуй“. От големите енергийни проекти, до магистралите и пречиствателните станции и ремонта на язовирите, всичко е или пиар, или корупционни схеми. Ако

в нова полуца, кой предал брата, убил баща си“. В Деня на независимостта, „лиджерът“ изрико отново срещу президента Радев и тези, които му отнеха игрищата на властта, като размахва заплахата от фалшифициране на изборните резултати посредством предварително подготвени флаш паметни, на които били качени изборните протоколи. И когато дрънкаше тези

БЪЛГАРИЯ – МЕЖДУ СИЛИТЕ НА

От стр. 1

Валентин Вацев: Преди всичко трябва да споделя с вас моята убеденост, че тук няма руска връзка. Да, в Русия стана нещо много важно, но най-важните неща все пак предстоят. Руските проблеми, които трябва да се решат до към 2024 г. ще се решат в зависимост от начина, по който общуват четирите основни властни елита, които заедно и едновременно управляват Руската федерация. Засега те успяха да се сговорят, мирът беше запазен – това беше заслуга на Путин. И това даде възможност на партията-държава да се възпроизведе с, както вие казахте, конституционно мнозинство. Руската тема тук е удивително важна и страшно интересна, тя в някои отношения, е съдбовна за Балканите. Но засега геополитически Русия не гледа към нас. Работата е там, че от както

геополитическата линия, която – казано на стария геополитически жаргон, дели хартленда от римленда, вече не минава по билото на Родопите, т.е. по границата между България и Гърция, а е изнесена нагоре, по Днестър. Тя в момента минава някъде през Приднестровската молдовска република. Така че в Кремъл гледат на Балканите по-скоро като на зона, в която има да се прави бизнес и трябва да се прави бизнес, но не и геополитика в собствен смисъл на думата. Аз виждам в българските политически драми, които се развиват пред нашите неразбиращи очи, да кажем така, виждам засилен американски интерес. След катастрофата на американските „астреби“ в Сирия и след втората катастрофа, която наскоро се разви пред очите ни в Кабул, трябва да се спазва правилото, че на американските

Габриел Ескобар

„астреби“ трябва да им се даде въглече, където те да кълват, да гратчат, да стягат сили и да се готвят за война. Балканите и Черноморската зона, заедно с Калининградска област, но там тях ги слагам на второ място, са зоната, в която американският, ястребов интерес, ще се осъществи в тази и следващата година.

Водеш: В какво той ще се

виждало България да спира Македония“. Когато американски висш държавен служител говори с този речник и използва тези фрази, това вече е ясно. Там, където нещо не е „правилно“, то подлежи на „оправяне“ – това е американската стилистика. Така че като резултат от успешния, ако приемем, че ще бъде успешен инженеринговият проект в българската политика, предстои да станат три неща и всяко следващо българско правителство ще бъде целенасочено към изпълнението на тези три неща: първо – спирането на българските пречки пред пътя на Македония в Европейския съюз. Валентин Вацев: Вземете например най-новото изказване на Габриел Ескобар – това е специалният пратеник на Държавния департамент по въпросите на Западните Балкани, който каза, че „не е пра-

СВЕТЛИНАТА И СИЛИТЕ НА МРАКА

щат въпроса в общобалкански? А куратори на Балканите все пак сме ние, а не Русия, както беше на времето“. Така че всяко следващо правителство, което в момента се обмисля, ще трябва първо да спре със своите възражения към македонското членство в Европейския съюз. Второ, трябва да бъдат доволни и либералите, и демократите в САЩ – всяко следващо българско правителство ще трябва да признае Истанбулската конвенция. И в България борбата за утвърждаване на тази Истанбулска конвенция не е спирала, макар и в други форми. Днес четох как Симеон Сакскобургготски и Ирина Бокова са участвали в специално организирана конференция за оправяне на българско-отношение към „женския въпрос“. Аз не виждам „женския въпрос“ в България, но според тях навсякъде, където мъже-

те и жените се различават по пол, има „женски въпрос“. Така че приемане на Истанбулската конвенция е следващото, което следващо българско правителство ще бъде направено така, че да приеме тази конвенция. И третото, разбира се – да даде възможност на американските „астреби“ да си заградят територията на Балканите и Черноморието, за да могат от тук да готвят милия на сърцето им конфликт с Русия. Аз отсега искам да кажа, че не вярвам в този конфликт. Америка не е в състояние да участва в големи военни, мащабни конфликти. Тя ще постига целите си отсега нататък по друг начин. Но американските „астреби“ по никакъв начин трябва да бъдат компенсирани за загубите в Сирия и в Кабул. Така че третата точка на всяко следващо българско правителство, което предстои да се изгради, това е

очевидната и открита, неприкрита, а открита подготовка на българската територия за прифронтова зона, в която ще се разгръне конфликтът между силите на светлината и силите на мрака, казано на жаргона на „Ню Йорк Таймс“.

Водеш: Т.е. между Западния свят и Русия?

Валентин Вацев: Между Русия и САЩ, между НАТО – в скоби казано САЩ, не толкова НАТО, колкото САЩ, защото в НАТО отношенията сега са доста по-различни, и разбира се, Руската федерация от другата страна.

Водеш: Въпросът е, дали ще оправдае доверието на американските им поддръжници новата партия на бившите двама службени министри?

Валентин Вацев: Тя е замислена добре. На пръв поглед нищо не би трябвало да попречи. Всички ресурси на соросианско-

ността на тази партия, която наистина се е засилила да бъде етапон по този въпрос, аз си спомням един много известен цитат на Фьодор Михайлович Достоевски, който ги разбираше тези работи – той на едно място в дневниците си казва: „Времето са такива, че всеки почтен човек не може да не се чувства поне малко негодник“. Ако вярваме на Достоевски и ако разбираме какво той ни казва, ако не сме загубили способността си да четем руска класика и да разбираме, проблемът с декларациите за почтеност придобива съвсем смехотворни измерения. Сега очакваме да се появи комуникативен център във формата на една партия. Тази партия се предполага, че ще постигне следните няколко разностранни цели, като ефектът ще бъде сумарен от постигнатото на тези различни цели.

На стр. 4

БЪЛГАРИЯ – МЕЖДУ СИЛИТЕ НА...

От стр. 3

Първо, ГЕРБ трябва да се освободи от германския си калъп и да стане напълно проамериканска партия. Това не е толкова невъзможно. На мястото на Бойко Борисов лека-полека ще дойде американският продукт Дани Митов, така че нещата, макар и не веднага, могат да станат. Второ, трябва да се разцепи БСП, тъй като в момента проблемите на БСП не са толкова в нейното ръководство, колкото в идеята основа на БСП. БСП е нежизнеспособен продукт от обединяването на социалисти и социаллиберали. Решавайки текущите си проблеми, те ще трябва да се разделят до степен вече да не могат и да си говорят. И това може да се очаква да стане до другата пролет. Трето, смачкване на „Исправи се.БГ“, която няма да има шансове в условията на новото партийно присъствие да продължи да действа, както досега. Четвърто, сближаване със степен до сливане с „Демократична България“. И пето, много сериозни проблеми откъм идеологически и политически интегритет на ДПС, тъй като ДПС се валидира и се проявяват като либерална сила. Всеки път, когато някой им направи намек, че са етнически, те отговарят, че „ние сме преди всичко либерални“. ДПС е идеалният либерален център на България. И тъй като новият проект също ще бъде либерален, там ще има проблем, възможност за пертурбации, за преливане, за напрежение и т.н., и т.н. Крайната цел на всички тези преобразования е да се получи комуникативен център, който да е готов да се превърне в гръбнак на едно бъдещо парламентарно мнозинство, което да крепи жизнеспособно правителство, което, както вече ви казах, трябва да изпълни трите цели на Държавния департамент: първо – край на проблемите с Македония; второ – край на проблемите с Истанбулската конвенция и приемане на 48 пола, и трето – подготовка на България за прифронтова зона за бъдещите военни конфликти с Руската федерация. Така че това е идеята – в случая става дума не толкова, че трябва да има нова либерална, симпатична, засмяна и почтена партия, колкото да се изгради комуникативен център на българския политически живот, който до ден-днешен отсъства.

Водещ: Доц. Вацев, за кога е насрочена целта да бъде изграден този комуникативен център – преди или след изборите? Защото от последните минути буквално, според новините, вече има заявка от страна на „Демократична България“ за общи листи с новата партия на Петков-Василев...

Валентин Вацев: Точно така. Водещ: А освен всичко това, и Манолова, и тя също иска Петков-Василев да направят политическо предизборно споразумение с „Исправи се.БГ. Ние идваме“.

Валентин Вацев: О, разбира се, Манолова ще се старае да постигне това, защото там е въпрос за живот и за смърт. Според мен правилният подход е да се почака малко след изборите, но те мислят

ми напомня един от лозунгите на софийските трамвайни джебчи от 70-те години в София, когато лозунгът беше „Лева ръка – десен джоб“.

Водещ: Въпросът е, че това не са ли ритници в двете посоки – към десните и към лявата БСП?

Валентин Вацев: Разделението на политиките на „леви“ и „десни“ – тук то, разбира се, е ситуационно определено, исторически обосновано и т.н., и т.н. Сие сме длъжни да осъзнаваме сложността на тези деления. Все пак това е разлика между мъжа и жената в семейния живот. А заличаването на разликата между мъжа и жената

е възходящите политически потоци и да планира върху тях, както правят безмоторниците. Може би в авиацията това е възможно, но президентът с последните си действия няколко пъти по-взаимно изключващи се и противоречиви ангажменти. Той е в много деликатна медийна комуникативна позиция. Търпи критика от всички страни и ще му трябва много здрави нерви и късмет, за да се измъкне без поражения от тази ситуация. Ситуацията на президента по никакъв начин не е стратегически печеливши. Той рискува да загуби не толкова втория си мандат, което в края на краищата не е чак толкова

важно. Трябва да помним афоризма на главния политолог на Европа – това е философът Платон, който твърди, че след олигархията идва диктатурата. Това не е весела хипотеза, разбира се.

Водещ: Кой може да бъде диктаторът на нашия небосклон?

Валентин Вацев: Диктаторът още не се е появил, но ние трябва да си представим по-добре какво значи диктатура, според специалистите по диктатура, според Карл Шмит и според Платон, разбира се. Диктаторът не е човек със стоманен поглед, обратна захалка, със садо-мазо наклонности и с готовност да върти земята глобус над главата си, както във филма на Чаплин за Хитлер. Диктатор беше аржентинският ръководител Хуан Перон, който с откровено диктаторски методи спаси аржентинската средна класа веднага след войната. Аз се надявам все пак, че Платон не е прав, че след олигархията, която е последната дума на българското политическо развитие и, която продължава до ден-днешен, ще дойде диктатура. Проблемите на България се свеждат до разпределянето на едни пари – около 30-40 милиарда лева, които са се задали откъм Европа и сега въпросът е кой да ги раздели, как да се участва в подялбата. И тези 30-40 милиарда лева, които ние наричаме „олигарси“, все още не могат да се разберат. Така че, ако става дума за диктатура, тя може да бъде своеобразна и многообразна. Не е речено непременно да бъде нещо във фаталистически смисъл. Все пак на мен не ми харесва тази хипотеза за българската диктатура. Надявам се след олигархизма да се мине направо към демокрация. Но политическата наука не разрешава такива мечти.

Веднаж своя книга знаменитият Владимир Войнович изрази следната сентенция: „Народът е по-глупав от един човек. Да припомним един човек с идиотска идея е много по-трудно, отколкото цял народ“. Ако някой не вярва, нека се огледа за светлите резултати от безкрайно проточили се пореден велик български Преход, голяма част от които се реализираха именно чрез доведени до абсурд идиотски идеи: „малка“ държава, „пълна“ реституция и приватизация, свобода на „назара“ навсякъде и във всичко, формална демокрация и т.н.

Изглежда и до ден днешен народът ни упорито кълве или на идиотски идеи, или на „обещавачи“ месии. Който е кълвнал на „800 дни, които ще оправят България“, може пак да се изкуши на някое поредно празно обещание; който е предпочел деликатеса „бодигард на Живков и Симеон“, може да се насочи и към нов умнокрасивител!

Пиша горното, понеже в политиката и в управлението се появяват нови лица, които предлагат „нови идеи“, които не за 800 дни, а „незабавно“, по „простицък начин“ ще разрешат всички проблеми, които всъщност са много сложни. Освен това със сигурност след месии Симеон и Борисов – е време да се предложи нов месия, който да „поведе хората“ в правилната посока.

Днешният случай е дует от месии, които предлагат простицки решения на сложни проблеми. Не мога да подмина фактите, че те изгряха на политическия небосклон като умел избор на президента, че за тях може да се кажат доста добри думи – запретна ръкави и извадиха на показ някой от очевадните („законови“ в повечето случаи) безобразия на правителствата на Борисов, че младежкото им дръзновение е на N-та степен (убедителни дипломи от реномирани университети и работа в организации и страни от западен тип), че са лоялни към приятели и роднини (някои от новите им назначения го доказават). Преди чест на дуета, че признава дилемата „ляво – дясно“, която за част от българските политически фигури (повечето с произход „майкама“ БКП или по-късния „баща“ БСП) не съществува. Всъщност дилемата не съществува за няколко десетки (не повече!) български политици, повечето от тях – блаженстващи от Прехода, но такава дилема е световно призната. „Ляво – дясно“ е убедително политически представителство във всички демокрации и даже в олигархични диктатури; алтернативните понятия „капитализъм – социалдемокрация – социализъм – комунизъм“, са придобили не само широка гражданственост, но и сериозна

научна обосновка. Не е нужно да се заравяме в научните теории и хипотези, достатъчно е да съпоставим София със Северозападна България или даже само Баня и Филиповци, за да ни изободат очите практичните доказателства за дилемата „ляво – дясно“. Тя е неоспорим статистически факт!

Сега няколко думи по повод самата идея на младежите. Формулата „десни инструменти, които да постигат леви цели“, представена в края на 2021 г., надхвърля житието на дуета с повече от половин век. Шрихите на хипотезата за възможно подобно социално-икономическо развитие могат да бъдат открити още при

и т.н. Заклучението на МВФ от 2015 г. е, че „облагите не се прощеджат!“ Не се оказва вярно, че богатствата ще прокапят отворе надолу, нищо подобно – богатите стават все по-богати, средната класа изтънява, долната част на социалната пирамида (най-бедните) става все по-обширна; навсякъде, където липсва силна социална държава, неравенствата нарастват. Не се оказва вярно, че хората ще станат масово предприемчиви – без ползване на вимето на обществени поръчки или еврофондовете (в ЕС). Не се оказва вярно, че приватизацията е лек за икономиката, напротив – там, където масово приватизирана обществената собственост, обществената станаха относително по-бедни. Не се оказва вярно, че намаляването на данъците ще увеличи трудовата заетост и ще повиши заплатите, обратното – доказа се, че заетостта няма корелация с намаляването на данъците, а неравенствата нарастват.

Идеологическата база на простицката „вара“ (обърнете внимание, че авторите я наричат „вара“, а не идея или наука!) за „десни инструменти, които да постигат леви цели“, не дава никакъв по света добри резултати – не само за по-бедните, но и за обществото – то е „провалено“.

И нещо, от което и Харвард ще се изчерви, формулирано от дипломантите на Харвард: че „чистото дясно казва: бизнесът си е бизнес, не трябва да има правителство; чистото ляво казва: само разпределение“. Вероятно нашите момчета не са учили макроикономика, но трябва да прочетат, че „чисто дясното“ не казва, че „не трябва да има правителство“, а точно обратното – капиталът мечтае и работи за създаването на таква дясно правителство, което ще го направи още по-богат; освен това „лявото“ не казва, че иска „само разпределение“, а лявото навсякъде иска много повече – „справедливо първично разпределение според количеството и качеството на вложения труд и висока степен на преразпределение на доходите, за да се намалее системно неравенството“.

Ще си позволя перифраза на известната сентенция на Вергилий „Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentes“ (Както и да е, аз се страхувам от данайците, дори и когато поднасят дарове). Не вярвай на десните, дори които носят дарове ляво.

И едно голямо „Ho!“. Но горното не означава че при солидно убеждаване (и с извинение – „дооермотаяване“) с тези български момчета и момичета не може да се стигне до „изчистване“ на „варата“ и до компромиси за бъдещето.

КАКВО НИ ПРЕДЛАГА ДУЕТЪТ ПЕТКОВ-ВАСИЛЕВ

Проф. Боян ДУРАНКОВ

хляба, тока и лекарствата.

Но как да се привлекат именно унижените и оскърбените от Прехода, които са томаневърниците – това е мнозинството от гласуващите? И ето го поредният жокер, изваден от ръкава на младежите: „Ние много въярваме в десни инструменти, които да постигат леви цели. Това означава невидяне на данъци, привличане на инвестиции, освобождаване на бизнеса от корупция, което е най-важното нещо, за да се постигнат по-високи доходи на пенсионерите, по-добро здравеопазване, по-добро образование“.

Прави чест на дуета, че признава дилемата „ляво – дясно“, която за част от българските политически фигури (повечето с произход „майкама“ БКП или по-късния „баща“ БСП) не съществува. Всъщност дилемата не съществува за няколко десетки (не повече!) български политици, повечето от тях – блаженстващи от Прехода, но такава дилема е световно призната. „Ляво – дясно“ е убедително политически представителство във всички демокрации и даже в олигархични диктатури; алтернативните понятия „капитализъм – социалдемокрация – социализъм – комунизъм“, са придобили не само широка гражданственост, но и сериозна

идеолозите на алтернативата „социализъм с човешко лице“ (Унгария, Чехословакия и даже в България – чрез идеята за „Новия икономически механизъм“ от 1968 г.), еврокомунистите, насочващи се към „исторически компромис“ – приемане на многопартийна демокрация и силно развит частен сектор на икономиката, активно регулиран от демократичната и некорумпирания държава. С две думи – „леви цели, реализирани с десни средства“, но осъществени при огромен държавен сектор – и като производител, и като потребител. За незапознатите ще отбележа само

два интересни факта:

първо, „Новият икономически механизъм“ в България даде бързо много лоши резултати и бе спрял;

второ, идеята на еврокомунистите бе първоначално разписана в България по време на гостуването на Берлингер на Живков. Но нито „социализъм с човешко лице“, нито „еврокомунизъм“ бяха реализирани някъде по света. Съпоставката на наброските на политическите идеи на българския дует обаче са доста по-дясноцентристки от тези на „човешкото лице“ и „еврокомунизма“.

По-късните трактовки на идеята за „дясноцентристка икономическа политика и лявоцентристка социална политика“ намери израз в хипотезата за „Третия път“, майсторски разписана през 1998 г. от Тони Блъер и реализирана от „новите лейбъристи“. Красивата идея не даде очакваните резултати, както признава Блъер в мемоарите си „Пътюване“ от 2010 г. (българското издание е от 2012

точно в обратния смисъл. Идеята е да се направи сега и веднага, ако може, от днес до утре сутринта. И това става причина за една лавина от забавни или дразнещи дреболии, които говорят за това, че българските медийни конструктори са на път да загубят чувството за мяра. Според един стар и много авторитетен американски специалист по медийни взаимодействия, той твърди, че когато се загуби медийното чувство за мяра, когато се наруши мярката на пропагандата, най-вероятно е да се постигнат точно обратните ефекти. Българските медии са на път да загубят чувството за мяра, подготвят българското общество съзнание за изгряването на това ново политическо либерално съзвучие.

Водещ: А как разчитате максимата на това „съзвучие“ – с десни инструменти да се постигат леви резултати?

Валентин Вацев: Това ми напомня – аз се извинаям за грубата формулировка – това

жизненоважно. Той рискува да загуби лице, казано на китайския жаргон. Както знаете, за китайците няма нищо по-страшно от това да загубиш лице. В българската политика отдавна сме свикнали, че политикът губи лице, че най-напред, преди политическата си честност. Но аз ще съжалявам за българския президент, ако той не успее да реши този комуникативен проблем. Надявам се, че не е направил никакви съществени грешки, макар че не съм напълно сигурен в това.

Водещ: Дали новата партия „Продължаваме промяната“ е трубадурът на ерата на поредната политическа система? И каква поредна политическа система ни очаква?

Валентин Вацев: Политическите системи са бавни и трудноподвижни неща. Досегашната политическа система, както виждате, започна да умира преди три-четири години и досега все още дава белези на живот, макар че е ясно, че тя си отива по принцип. Цели нови поли-

21 септември 2021

ГРАФ ИГНАТИЕВ И НЕГОВИЯТ РОД

На 14 септември в Руския културно-информационен център в София се състоя премиера на документалната кино-дилогия „Родът Игнатиеви. 800 години служба на Отечеството“ („Род Игнатъевых. 800 лет служения отечеству“). Филмът беше представен от неговия режисьор, сценарист и продуцент **Марина Бутусова-Штутц**, която е в България по покана на Фондация „Устойчиво развитие за България“ – организатор на събитието.

Научен консултант на филма е дипломатът и изследовател на делото на граф Игнатиев **Анатолий Щелкунов**, бивш генерален консул на Русия във Варна, член на Съюза на писателите на Русия, автор на биографичния роман „Дипломатът на Русия“ и още много книги за България.

Сред официалните гости бяха посланикът на Русия в България г-жа **Елеонора Митрофанова**, съветник-посланик **Филип Воскресенски**, старшият съветник по културата **Алексей Новосолов** и други руски ди-

800 ГОДИНИ „В СЛУЖБА НА ОТЕЧЕСТВОТО“

следващите поколения.

Режисьорът, продуцент и сценарист на лентата **Марина Бутусова-Штутц** се спря под-

След представянето на филма за Граф Игнатиев в РКИЦ: от дясно на ляво - Н. Пр. Елеонора Митрофанова, Марина Бутусова-Штутц, Станка Шопова, проф. Нина Дюлгерова и Калина Канева.

новка по онова време и за дипломатическата дейност на граф Н. П. Игнатиев, говори проф. **Нина Дюлгерова**.

След прожекцията Н. Пр. Елеонора Митрофанова изрази своето възхищение от документалния филм, от работата по неговото създаване, от разказите на роднините на граф Игнатиев, които са особено свидетелство, че неговите стремления и завети са съхранени. Посланика на Русия в България изрази надежда, че руската телевизия също ще излъчи филма, за да може повече хора да си припомнят, а някои и да научат за всеотдайната служба на граф Игнатиев и неговия род за величието и славата на Русия.

В рамките на своето посещение в София авторката на филма беше гост на откриването на новата учебна година в столичното училище „Граф Н. П. Игнатиев“, където поздрави децата и учителите и се срещна с ръководството на училището, посети Националния исторически музей, Националния воен-

но-исторически музей, Руската

В село Граф Игнатиево, област Пловдивска пред бюста на графа: от дясно наляво - Марина Бутусова-Штутц, Нестор Чочев, кмет на селото, Станка Шопова и Коста Пеев.

пломати, представители на различни обществени и творчески организации.

В началото на премиерата с приветствие към гостите и създателите на филма, се обърна г-жа **Станка Шопова** – председател на Фондация „Устойчиво развитие за България“. Тя подчерта, че името на граф Игнатиев е част от историята на България. Той е свързан с изготвянето и подписването на Санстефанския мирен договор при Освобожданието на България, а родът Игнатиеви дълги столетия вражда своето име и сили в историята на Русия. Г-жа Шопова напомни, че е отговорност на съвременниците да пазим историческата истина и паметта за великите личности в нашата история, да ги популяризираме и предаваме на

робно на делото на граф Н. П. Игнатиев и разказа как е осъществяван филма. Дилогията е създадена в рамките на Меж-

Бюст на Граф Игнатиев във фойето на посолството на Русия в София - от дясно наляво: Василий Новоселов - съветник, Станка Шопова, Филип Воскресенски - пълномощен министър, Марина Бутусова-Штутц и Надежда Воробьева - сътрудник.

дународния просветителски проект „Те създаваха историята“, чиято цел е да се припомни за незаслужено забравените личности, както и за цели династии, които с векове са изграждали Руската държава. В него авторката показва уникални кадри и документи, свързани с дейността на граф Н. П. Игнатиев като дипломат, който са свидетелство за неговите заслуги при решаването на сложни международни конфликти, както на Балканите, така и в отношенията на Русия с Китай.

При подготовката на дилогията творческият екип снима в Москва, Санкт Петербург, Амурска област, Хабаровски край, Приморие, България и Германия. Филмът за първи път показва уникални исторически материали от Архива на външната политика на Руската им-

Марина Бутусова-Штутц пред паметника на Граф Игнатиев в центъра на град Варна.

перия към руското Министерство на външните работи.

На премиерата гост беше и журналистката **Калина Канева**, която е един от най-добрите изследователи на делото на граф Игнатиев и автор на монументалния труд „*Рицарят на Балканите*“. Тя припомни за голямата заслуга на граф Игнатиев за Освобождението на България и за Руско-турската освободителна война.

За геополитическата обста-

та църква, Съюза на българските журналисти и други.

На 16 септември премиера на филма се състоя в гр. Варна. Авторката се срещна с варненската общественост и положи цветя пред паметника на граф Игнатиев в морската столица. Гостенката посети и село Граф Игнатиево, Пловдивска област, където ще бъде положено началото на побратимяването му със село Игнатиево, Амурска област, Русия.

ТОЙ Е НАШЕТО БЪЛГАРСКО ВСИЧКО

От стр. 1

Литературата се превръща във водач на народа в борбите му за национално освобождение и възстановяване на независимата и свободна българска държава. През този век тя ражда велики писатели от ранга на св. Софроний Врачански, архм. Неофит Бозвели, Георги С. Раковски, Найден Геров, Добри Чинтулов, Петко Р. Славейков, Любен Каравелов, Христо Ботев, чрез които превръща новобългарския език в могъщ литературен език, способен да бъде носител на Истината.

Тогава чак се появява Иван Вазов! Появява се, за да стане великият български писател на всички поколения и епохи, и техен най-могъщ и верен изразител. Без Иван Вазов българската нация вече не е в състояние да съществува. Без него тя ще рухне и ще загине.

Иван Вазов има самосъзнанието, че е национален писател и това именно определя и житейското и политическото му поведение. Във времето, когато живее и твори, литературата трудно се отделя от живота и пи-

сателят няма как да се ограничи в творческата си дейност, без да участва малко или много активно в обществено-политическия живот. По време на революционните борби той е революционер; после е политик и държавник. Двете негови ипостаси, които принадлежат на една и съща природа, го характеризират еднакво точно и изразително, защото сам той не може да се раздели и изтъкне едното си лице за сметка на другото. Макар че Вазов не е революционер като Любен Каравелов или Христо Ботев. Дори не и като Петко Р. Славейков. Той принадлежи на революцията единствено чрез словото си, което свидетелства за нея и я изразява пълно и вярно. Такъв е духът на времето, в което приключва формирането на нацията и се учредява и устройва държавата. Едни и същи хора започват и довършват обществените дела, на които са се поветили изцяло и без остатък.

Писателят обаче е обществено значима личност, ползваща се в огромно уважение и доверие, благодарение на

словото си, но и на усилията си практически да прилага това, за което пише в творбите си. Когато писателят е от ранга на Иван Вазов, неговата политическа дейност придобива нови измерения и значимост. Той внася нужното благородство и морал в политиката и придава на държавата друг облик, превръща я в държава на народа, а не на една или друга класа.

Иван Вазов обаче не е обикновен писател и творческата му енергия се възпламеня не само в писането на литературни творби, а и в практически дела, в това число и в управлението на страната и обществото.

В идеалното си съчетание това се проявява, когато литературата заема високо място в обществената йерархия, на нея й вярват, защото знаят, че тя не е измислица, а пресъздаване на реалността. Но такова място в подобна йерархия литературата придобива единствено в колективистичния тип общество. Това е обществото, чийто изобразител, свидетел и изразител е Иван Вазов.

Още в първите си две книги

„Пранорец и гула“ (1876) и „Тъгите на България“ (1877) Вазов поставя темите и сюжетите, които по-късно ще развива, обогатява и ще намери зрели решения. Главният акцент в тях, а и в цялото му творчество, е тезата, че всичко българско и родно е хубаво, добро, красиво, нравствено, величаво, осенено от Божията благодат. Дори и природата! А може би най-вече природата. Нейната прелест е вдъхновяваща, защото е българска природа. Въздъхът е свеж, цветята са ароматни, момичета са пре-красни, просто защото принадлежат на България. Романтическият идеал на Вазов е с подчертан националистичен характер.

Заедно с лирико-романтичните теми и сюжети Иван Вазов пресъздава драматичния и сложен обществен български живот. Народът е впримчен в робство, страда и се изпълва с гняв и непримиримост, за да отхвърли тиранията и извоюва своето преобразено отечество. Поегът възхвалява народния подвиг, откроява героизма и себоторицието на българите, с които

те са заслужили свободата си, дошла с любовта и саможертвата на руските войници.

Политическата свобода има своите измерения и нравствени основи. В борбата за нейното извоюване личността проявява най-добрите си качества, които са присъщи и на целия народ. Те са изконно български. Най-важното от тях е героизъм. Българският героизъм е пословичен. И като такъв той е вече и обществено-естетически проблем, преобразен исторически, получаващ ново звучене и смисъл в буржоазната епоха. И е от изключително значение в поезията, прозата и драматургията на Иван Вазов.

Българската литература не само достоверно свидетелства за процесите в обществото, но и активно участва в усилията му да се самосъхрани и консолидира. Тя изразява и обратните настроения, като показва вътрешните му противоречия, унието и обезверяването на хората. Така тя реално служи на нацията, а не на определени класи и съсловия.

На стр. 8

ИСТОРИЯТА ТРЯБВА ДА СЕ ЗНАЕ И ПОМНИ

Една от най-големите морски битки на 19 век е на 8 октомври 1827 г. в Наваринския залив, Йонийско море, до бреговете на Пелопонес – Гърция. Смята се, че тя е съществен момент от величавата борба за независимост на гръцкия народ. В нея особено се отличава руският флот, командван от адмирал Гейден, **Логин Петрович**, действащ съвместно с обединените флотски сили на Франция и Великобритания.

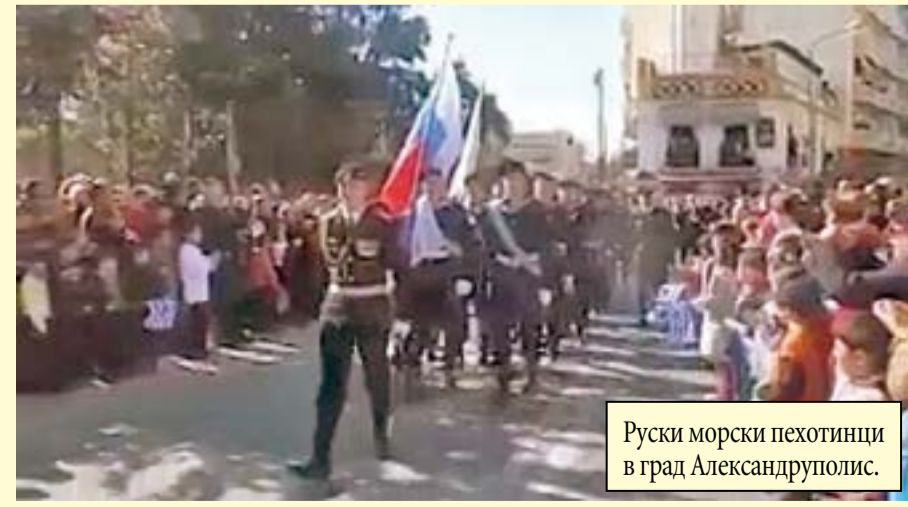
Преди дни в град Пилос, гръцкото име на Навара, акостира руски военен кораб. Посрещането на руските военни моряци в малкия морски град бе тържествено и въздушевяващо. Моряшките колони преминаха с маршова стъпка през центъра на градчето, под непрекъснати одобрителни възгласи от страна на неговите жители и гости.

Руски части от морската пехота по-рано, през март т.г., посетиха в град Александруполис Мемориала на загиналите от 9-и Ингерманландски полк в Руско-турската война 1877-1878 г. Тяхното посрещане бе също така въздушевяващо и сърдечно. Въпреки наличието на американска база в гр. Александруполис, руски военни кораби по всяко време могат да посещават пристанището на града, съгласно сключено между Русия и Гърция споразумение. Може би всичко това не е само заради все по-изолираните турско-гръцки отношения. А защото историята трябва да се знае. И да се помни.

Дали българските политици няма какво да понаучат от нашите южни съседи от това сложно „изкуство на възможното“ – каквото е определението за политика?!

Руски морски пехотинци в град Александруполис.

ТОЙ Е НАШЕТО БЪЛГАРСКО ВСИЧКО

От стр. 7

У нея няма партийно-политически пристрастия, въпреки че писателите не са безразлични към политическите борби. Литературата, чрез своите високи образци, обективно отразява и изразява онова, което протича в обществото; тя е свидетелството за неговото здраве или боледуване. Това много ясно се вижда от творчеството на Иван Вазов.

Ние с право наричаме Вазов „нашеото всичко“, както руският критик и писател Аполон Григориев е определил значението на А. С. Пушкин, защото е олицетворението на българската нация и чрез цялото си творчество е изразил нейния дух, същност и начин на мислене. Но именно защото е „нашеото всичко“, т.е. национален писател, а не писател на определена тема или на един отрязък от времето, а още по-малко на някоя отделна класа или социална група, Иван Вазов е типичен носител и изразител на буржоазно съзнание. Той завършва процеса на секуларизация, започнат от Възраждането, и утвърждава окончателно системата от буржоазни нравствени ценности. Вазов е напълно „модерен човек“, т.е. светска личност, реалист и буржоа, за когото човекът е господар на себе си и творец на съдбата си. У него няма нищо средновековно и дори патриархално, макар все още в литературознанието да битува тезата, че показвал предимно патриархалния, т.е. средновековния, не-буржоазния бит на българите, че самият той бил патриархално устроен човек. Може би е по-точно да кажем, че с Иван Вазов завършва първият етап от развитието на буржоазното общество и, че той е първият наш типичен „бюргер“. У него съжителстват едновременно болката за ставащото и съпротивата срещу започналния упадък. Той все още е „универсален човек“, човек на трудно удържаната пълнота и хармония на битието, което вече е наранено и пропукало.

У Иван Вазов всичко е неотделимо едно от друго. Не може да се каже, че той е само поет или само разказвач, или драматург, или публицист, или романист, или литературен критик. Защото е всичко това заедно, събрано в една личност и в едно слово. И във всеки един жанр той е безспорен майстор, класик от най-висок ранг. Появата на гения като Вазов е знак, че обществената енергия се е насочила към качествено преобразуване на обществото в осъзнаващ се творец на историята. Такива автори се появяват в края на Възраждането, за да го изчерпят и, за да поставят литературата и изкуството върху нови есте-

стически принципи.

В прозата се открояват по-отчетливо и особеностите на Вазовия свят. Прозата дава възможност да се изваят характери, да се проследява движението на идеите и да се развият сюжетите, в които се проявяват героите на новото време.

Като изключим „Под игото“ и историческите повести и романи, в почти всички прозаични творби се оглежда и изобразява повече светът на след-Вазовата епоха – става дума за сюжетите, не за подхода и оценката на времето. Вазов премина към белетристика след поезията, когато в българското общество настъпват сериозни промени, когато духът на Възраждането се изражда в досаден спомен. Гледната точка на Иван Вазов е важна и особено показателна за разволя на обществените настроения и за дълбоките социални изменения. Сблъсъкът между „старите“ и „новите“ българи е битов конфликт с подчертано нравствен смисъл. Някогашното чуждопоклонство и чуждопопращателство, жаждата да богатство, страхът и подлостта, двуличието, се оказват добродетели за освободилите се от турското робство народ. Изчезнал е героизмът от ежедневния живот. Изведнъж сякаш хората са останали без обединяваща идея; те се виждат отделени един от другото и се питат „защо?“. И задачата на прозата Вазов е да отговори на този все по-драматично задаван въпрос.

Героят на Вазов в прозата е простодушен човек, без задни мисли, естествен и чувствителен към несправедливостите. Той бързо и доверчиво разкрива себе си, макар че се свени да се показва и да става център на внимание. Неговата предвидимост и простодушие не са липса на душевен живот – напротив, душевният му живот е дълбок и смислен, подчинен на висока нравственост. Такива хора не умеят и не обичат да живеят изолирано, затворени в себе си, отдаващи се на самонаблюдения и самоанализи. Героят на Вазов е колективистичен човек, способен да съществува единствено заедно с другите. Затова и ще го видим толкова често в кафенето, в кръчмата, по празненства. Това са местата на обществото. Те се стремят към това общуване, приемат го като благо. Подобен тип нагласа ще открием по-късно и у Йовков, и у Димитър Талев. Животът не е на нивата, в работилницата, а на местата, където има множество хора, дошли специално, за да бъдат заедно. Може би поради тази склонност и нагласа, домовете в света на Вазов са много-

Иван ВАЗОВ

ОТЕЧЕСТВО ЛЮБЕЗНО, КАК ХУБАВО СИ ТИ

*Отечество любезно, как хубаво си ти!
Как чудно се синее небото ти безкрайно!
Как твоите картини меняват се омайно!
При всеки поглед нови, по-нови красоти:
тук весели долини, там планини гиганти,
земата пълна с цветя, небото със брилянти...
Отечество любезно, как хубаво си ти!*

II

*Коя земя от теб е по-пъстра, по-богата?
Ти сбираш в едно всички блага и дарове:
хляб, свила, рози, нектар, цветя и плодове,
на Изтокът светлика, на Югът аромата;
горите ти са пълни с хармония и хлад,
долините с трендафил, гърдите с благодат.
Коя земя от теб е по-пъстра, по-богата?*

III

*Отечество, не си ли достойно за любов?
Кой странник без въздушка можб да те остави?
Кой има сила твоите картини да забрави?
Що нямаши ти? Що липсва под синий ти покров
в случбй, че бог би искал Едемът да премести
и своя рай прекрасен при Емус да намести?
Отечество, не си ли достойно за любов?*

IV

*Ти рай си, да; но кой те прилично оценява?
Не те познават даже децата ти сами
и твоето име свято не рядко ги срами!
Какъв ли свят прекрасен в теб йоще скрит остава?
Какви ли тайни дремат, богатства, красоти
по твоите долини, поля и висоти?
Ти рай си, да; но кой те прилично оценява?*

V

*Ах, ний живейме в тебе, кат същи чужденци,
и твоят дивен вид ни не стряска, не привлича.
Рогачът в планините по-много те обича,
по-харно те познават крилатите певци,
но ний не видим нищо, нам нищо не ни трябва,
доволно е, че даваши покривката и хляба,
и ние в тебе, майко, ще умрем чужденци!*

Хисар, 1882

людни, шумни, организирани като хармонични общности. Но обществото има определен обем, за да функционира нормално и безболезнено. То е широко отворено, но до някакви граници и най-често за съзидателни дейности. Влизащите в това общество трябва да са нравствени хора, да не са рушители. Защото то има съпротивителни сили, но е прекалено доверчиво, за да бъде постоянно подготвено и постоянно да се съпротивява срещу враговете си. А светът на Вазов е неподвижен, неприспособяващ се. Той не

забелязва или късно забелязва собствените си вътрешни изменения и дълго ги гледа с изненада и неверие. Пример за това са разказите „Кардашев на лов“, „Дядо Нистор“, романът „Нова земя“ и др. Писателят вижда, че вече няма нито ентузиазъм, нито човечина, нито благородство и енергия за съзидателност. Вместо тях – егоизъм, алчност, подозрителност, интригантство. Не че и преди са липсвали, но голямата цел е потиснала порочните страсти и е давала простор на светлите пориви.

Романът „Под игото“ е она-

зи точка, която всяка литература избира, за да съсредоточи в нея смисъла на своите естетически търсения и идейни тежестности. Освен чрез един свой представител, литературата определя и едно произведение, за да вложи всичките си прозрения и да обобщи целите, към които се е стремляла. „Под игото“ е не само първият български роман, но и краят на една литературна епоха, последният модел на социален сюжет, върховният израз на един начин на обществен живот. Различни определения са давани на този роман, но като че ли най-разпространеното и единодушно възприеманото и многократно повтаряно е „епоса на народния живот“. Да, „Под игото“ е истинна епопея на народния живот, но той до голяма степен е свод на обществен живот, книга за идеите в този живот, за характера на обществените отношения. Тук е показан един тип общество. Това общество се утвърждава в последните години преди Освобождението и доминира напълно до края на XIX век.

Една идея владее хората в „Под игото“ – въстанието и освобождението на България. Народът в Бяла черква се дели на патриоти и турски шпиони. Един „за“, другите „против“. Но първите са мнозинството! Когато едно общество се формира върху идеята за национално-свободителното движение, а не върху борбите за власт, то не е разслоено. Неговата сила е способността и готовността му да заличи различията. Спореве и дискусиите се водят градивно, с желание истината да бъде категорична и неоспорима. Затова и спореве пламват, но колкото и бурно да протичат, завършват мирно. Вътрешното неразбирателство се подклажда от естествени различия, но се отстранява от съзнанието за общата опасност, идваща от поробителя.

Вирусите нямат клетки, които се делят, те се развият в заразените гостоприемни клетки. Вирусите съдържат генетични материали (ДНК или РНК), които им дават способността да мутират и да се развият. Те също така имат защитно покритие, наречено капсид, който е съставен от множество на брой протеинови мономери, наречени капомер.

Коронавирусите са открети през 1965 г. от английските учени Тирел и Бъние (Tyrrrell D.A.J and Burnet M.L.). По същото време бразилският учен Д. Алмеида (Almeida J.D) извършва електронна микроскопия на органини култури инфектирани с коронановирус и открива, че вирусните частици приличат на вируса на инфекциозния бронхит при птиците. Те изглеждат като слънчева корона, от където идва и тяхното наименование – коронановирус. Размерите на коронановируси-

Инж. д-р Александър ТРИФОНОВ

Учените все още спорят дали вирусите да се причисляват към живата или неживата природа. Според съвременната биология животът трябва да отговаря на някои условия: да се самоорганизира, да се самообновява, да се саморегулира, да се самовъпроизвежда и да се развива (да еволюира). Вирусите отговарят само на едно от посочените условия – те еволюират. Поради липса на органи вирусите използват рибозомите на други клетки. Принципът е следният: вирусът се прикрепя към дадена клетка и инжектира в нея своя РНК, която се свързва с рибозомите на клетката и я стимулира да произвежда вирусни белтъци. Произведените белтъчни молекули се свързват и образуват нов вирус, който разкъсва клетката при напускането ѝ. Интересен факт е, че вирусите са много ценни за съвременното гено инженерство, заради способността си да пренасят генетичен материал в клетките. Използват се като вектори, които пренасят РНК от една клетка в друга, което причинява изкуствена мутация.

Днес са регистрирани около 5000 вида вируси. На латински вирус значи отрова. Размерите им са от 15 до 250 нанометра (1 нанометър е една милиардна част от метъра). За сравнение човешкият косъм е с диаметър 60 000 нанометра.

Вирусите нямат клетки, които се делят, те се развият в заразените гостоприемни клетки. Вирусите съдържат генетични материали (ДНК или РНК), които им дават способността да мутират и да се развият. Те също така имат защитно покритие, наречено капсид, който е съставен от множество на брой протеинови мономери, наречени капомер.

Коронавирусите са открети през 1965 г. от английските учени Тирел и Бъние (Tyrrrell D.A.J and Burnet M.L.). По същото време бразилският учен Д. Алмеида (Almeida J.D) извършва електронна микроскопия на органини култури инфектирани с коронановирус и открива, че вирусните частици приличат на вируса на инфекциозния бронхит при птиците. Те изглеждат като слънчева корона, от където идва и тяхното наименование – коронановирус. Размерите на коронановируси-

ЗА ВИРУСИТЕ И НАНОТЕХНОЛОГИИТЕ

“Погрижете се добре за тялото си. Това е единственото място, с което разполагате, за да живеете.”
Джим Рон

те са в диапазона 100-160 нанометра. За сравнение диаметърът на човешката клетка е около 10 микрона, 100 пъти по-голям от този на вирусите, а на бактериите около 1 микрон или 10 пъти по-големи от тези на ви-

човешката клетка е 10 000 нм; Сиреч вирусът е около 100 – 150 пъти по-малък от човешките клетки; • дебелината на клетъчната мембрана е около 7-9 нм. Това

нано-технологии се използват при производството на храни, в медицината, косметика и т.н. От 13.12. 2014 г. съставките, използвани под формата на "технически произведени нано-

русите.

В клетките дезоксирибонуклеиновите киселини (ДНК) са складовите с информация, а рибонуклеиновите киселини (РНК) транспортират информацията в ДНК. При вирусите, за да се зарази една клетка, трябва информацията от ДНК на вируса да се предаде на избраната клетка. За целта влиза в действие ензимът Интеграза, който катализира процеса. За да установят как се спира действието този фермент при ХИВ-вирусите, на учените от Харвардския университет са били необходими над 4 години. Установено е, че диаметърът на ХИВ-вируса, макар и с диаметър около 80-120 нанометра, въздейства по същия начин, както действат коронавирусите.

Диаметърът на Covid-19 е около 400-500 нанометра (по данни на The Ferret – Шотландия).

Съгласно изследване на MIT е около 80нм; При появяването на вируса имаше данни, че е с размери до 500 нм.

В същото време, диаметърът на:

- червените кръвни клетки е 6-8 000 нанометра (нм);
- белите кръвни клетки е 8-20 000 нм;

означава, че защитата е твърде слаба, спрямо диаметъра на вируса;

• дължината на протеиновите шипове на Ковид-19 са около 9-12 нм;

• Диаметърът на белодробните клетки е около 9 000 нм.

Изследователи от Масачузетския технологичен институт и Харвард, института Броуд с колеги от целия свят са определили специфични видове клетки, които стават мишени за Ковид-19. Установени са и „преглетелите“, които позволяват да се свържат протеините на шиповете на вирусната клетка (т.е. те отварят на вирусната клетка „вратата на клетката“.

Това са ферментите 2 (ACE2) и TMPRSS2;

• 99 % от масата на човешкото тяло се състои от само шест химични елемента: кислород, въглерод, водород, азот, калций и фосфор. Всяка органична молекула съдържа въглерод. От 65-90 % от всеки орган, клетка се състои от вода (по телто) и не е изненадващо, че кислородът и водородът са основни компоненти в човешкото тяло.

С развитието на

поръча две отделни граници на експозиция - 2,4 mg/m³, докато при ултрафинни частици - 0,3 mg/m³, а като средно претелени във времето конценрации до 10 часа на ден за 40-часова работна седмица. Има някои доказателства, че редки заболявания като „синдром на жълтите нокти“ може да бъде причинено от титан, или имплантирани по медицински причини или чрез консумиране на различни храни, съдържащи титанов диоксид.

• Е172 се използва за оцветяване в храни и напитки. Разрешена е за ЕС, но е забранена в Германия!

• Е 174 Като добавка в храните се използва „само за външна декорация“, като може да се намери при шоколадови и сладкарски изделия.

Дългата, редовна консумация на продукти, съдържащи Е 174 обаче може да доведе до увреждане на бъбреците и синхронно обезцветяване на очите, носа и носната преграда, гърлото и кожата. Не е разрешена в Австралия.

• Е 175 е разрешена само като оцветител за няколко храни. Взето в малка доза златото се счита за безвредно, защото е несмилаемо. По-големи количества обаче могат да причинят симптоми на отравяне. Терапия със златни соли може да има сериозни последици като увреждане на черния дроб или бъбреците.

• След вдишване на съдържащи въглерод наночастици могат да възникнат стемни сърдечностдови ефекти. Признаци на възпадение и промени са описани чрез маркери за коагулацията (BAFU 2007). След вдишване на наночастици от дизелови емисии се установява суругати (непълноценни заместители) на ендотелите и дисфункция с намалено разпределение на т-РА (Плазмноген активатор на тъканта, протеин, участващ в разграждането на кръвни съсиреци.

• Въглеродни частици, златни частици, частици на манганов оксид и други влияят на обонянето като чрез епитела и обонятелния нерв могат да навлизат в мозъка.

• Инхалирани наночастици попадат в бронхите, при което се елиминира мукоцилиарния клирънс (очистиващата функция на белия дроб) като с намаляване на размера на частици-те, ефективността този механизъм отслабва. От друга страна те възпрепятстват работата на макрофагите на клирънса спрямо чуждите тела и ефективна фагоцитоза (унищожаването им от белите кръвни клетки). Установено е, че такива частици се задържат до 10 месеца в бронхите и се отлагат в алвеолите на белия дроб.

Така например: • Е 171 Националният институт на САЩ за безопасност и здраве при работа с TiO₂ пре-

На стр. 10

• Изследванията (in vitro) на силициев диоксид във формата на нанонишки и наночастици са показали, че допустимата концентрация е 190 mg/ml. Превияването ѝ води до разрушаване мембраните на клетките и некроза. Наночастици с размери 15-46 nm предизвикват и рак на белия дроб.

• Токсичността на цинковия оксид беше официално призната чрез присъдата на Калифорнийския съд от 21.08.2017 г. към фирмата J&J да изплати на 63-годишната Eva Escheverria като обезщетение за заболяване от рак на яйчниците през 2007 г., причинено от използването ежедневно на бебешка пудра за хигиена.

• Паралелно с тези положителни ефекти от приложението на наночастици от сребро е забелязано увреждане на черния дроб и мозъка на мишки (вкл. рак при риби) при натрупване на частици с размери 5-50 nm. Токсичността се свързва с протичането на окислителен стрес, нарушаване функциите на митохондриите и увеличаване проницаемостта на мембраните на клетките.

Тези данни не изчерпват възможните нежелателни/токсични въздействия на наночастици върху човешкото здраве. Същевременно има такива частици, които директно унищожават вируси, бактерии, токсини (напр. селен) в организма на човека или се използват като носители на вещества, които трябва да помогнат на клетките да се справят с нежелани „гости“, напр. като въглерода и силиция.

Прави впечатление, че някои от фирмите, които разработват ваксини ще включат в тях наночастици, без да упоменават техният размер! Така например изследователи в Северозападния университет и MIT работят по използване на наноструктури за доставка на пептидни молекули до вирусни молекули на Ковид-19. Молекулите на пептида (дехидратационен полимер от аминокиселини) може да са в състояние да се свържат със спам протеина на Ковид-19, и води до деактивиране на вирусната молекула. Пептидните молекули не оцеляват дълго в кръвта, така че пептидните молекули ще бъдат пренасяни от наноструктурите.¹¹

В брой 1 от 2017 г. в Международното списание за ваксини и вакцинации (International Journal of Vaccines and Vaccination, Volume 4 Issue 1 – 2017) е поместено изследване на 44 ваксини за водещи фирми (някои от които и днес разработват ваксини срещу Ковид-19) в които е открито голямо количество на химически елементи с микро и наноразмери, наречени замърсители. Авторите се опасяват, че клетките на човека ще приемат

ЗА ВИРУСИТЕ И НАНОТЕХНОЛОГИИТЕ

тези частици като чужди тела и реакцията може да бъде развита на възпалителни процеси, увреждане на имунната система и дори да проникнат в ДНК. Възниква въпросът за ефектът от ваксините - ще се намаля въздействието на вирусите, но същевременно може да се

промените в ендотела на малките съдове във всички органи, вкл. в белия дроб;

- Случайно ли е съвпадението на симптоматиката на действието на Ковид-19 с токсичното действие на наночастиците на някои вещества? Как тогава хората да се спокой-

„Лекарят на бъдещето вече няма да лекува човешкото тяло с лекарства, по-скоро ще лекува и предотвратява от болести с храна.“

Томас А. Едисън

увреди здравословното състояние на организма. Кой контролира и носи отговорност за това?

От гореизложената информация биха могли да се направят следните изводи:

- Ковид-19 е твърде интелигентен, за да намира клетки с „предатели“, за да ги атакува и се възпроизвежда в тях;
- Кой са предпоставките, за да съществуват тези „предатели“, т.е да се изродят спрямо тяхното заложеното значение за организма. Възможно ли е това да бъде вследствие на:

Приемането на много Е-та с храните

и ако те са с размер под 70 nm, попадат директно в клетките (макрофагите не ги разпознават), респ. нарушават имунитета на клетката и създават условия за раждането на „предателите“;

• В 19-ата хромозома е описан ген IFNL, с най-изразена активност върху ACE2 при младите хора, поради което много млади хора боледуват безсимптомно. Първично се развива ARDS (acute respiratory distress syndrome) с дифузно алвеоларно увреждане, вкл. на хиалинните мембрани. Допуска се наличие на пряко вирусно увреждане върху пневмоцитите. Установи се повишена съсирваемост и тромбоза на малките съдове с данни за ендотелно увреждане (Xu et al. 2/17);

В най-тежките случаи става ясно, че могат да бъдат засегнати на практика всички органи и системи. Смята се, че при някои пациенти имунната атака може да увреди пациента повече, отколкото самия вирус. Това свърхвъзпаление е риск за образуване на тромби. Цитокиновата буря (системна възпалителна реакция на организма) може да причини DIC-синдром (с неконтролируемо кървене и съсирване едновременно). Голямата брой аутопси в САЩ показа данни за повишена съсирваемост и тромбози в малките съдове на всички органи и

съсредоточат върху:

- разработка на бързи и надеждни тестове за профилактичен контрол на населението за отклонения от здравословното състояние на организма, намаляване на имунитета. Дори такива тестове да бъдат и за персонално използване? В момента се правят опити за таква, но само по отношение Ковид-19;
- разработката на технологии за подаване на организма допълнителна защита по време на т.н. начален или „Репликативен стадий“, когато той се бори срещу вируса, а все още не е намерил приемачи клетки за неговото възпроизвеждане. Защо вместо подаването на кислород през белите дробове, което понякога е малко ефективно при увредени от вируса малките кръвоносни съдове на алвеолите, не се подава орално чрез подходящи субстанции (такива вече съществуват) или директно в кръвоносната система?
- разработка на уреди, сензори и технологии за контрол на съдържанието на наночас-

ти, че не са „подготвени“ без да подозират за настъпването на Ковид-19? А това е възможно да става чрез храни, напитки, козметика, терористични актове;

• Следва изводът, че борбата с Ковид-19 чрез ваксини може да не постигне желаните ефекти, тъй като клетките на отделният човек са увредени от неконтролираното и ускорено въвеждане на нови технологии (напр. нанотехнологиите). Това се потвърждава и от факта, че хора, които консуми-

„Всяка храна, която изисква подобряване и използването на химически вещества, в никакъв случай не трябва да се разглежда като храна.“

Джон. Х. Тоб

рат второ качество храни или истински био-продукти (без Е-та) по-лесно оздравяват в сравнение с тези, които консумират луксозни храни, но пълни с Е-та за по-добри вкусови качества и привлекателен външен вид;

• След Ковид-19 се очаква настъпването на БИРС (Близкоизточен респираторен синдром), който е по-смъртоносен. С разтопяването на ледници е възможно да се появят и други вируси, които са съществували пред милиони години и, за които днешното човечество няма защита. Пред тези предстоящи заплахи могат да се добавят и непрекъснатите мутации на вирусите. Следва ли непрекъснато да се създават нови и нови ваксини, и човекът да бъде все повече глъкан с антигела? Ваксините не гарантират предотвратяване от вирусите, а евентуално по-леко протичане на болестта, но това е свързано и с нивото на имунитета на индивида. Къде е обаче балансът между нормалната биоструктура на организма и тази изградена от антигела?

Не следва ли учените и изследователите да се

Въпроси, които чакат отговор:

1. Защо Covid-19 е около 3 пъти по-голям от стандартните корона-вируси, в т.ч. и от вируса на СПИН? Да не би в стандартния корона вирус да са добавени изкуствени, допълнителни протеини, които да гарантират неговото възпроизвеждане? Или това са ензими, които катализират разграждането на сложни молекули (т.нар. процес на катаболизъм)? Какви ензими има в Covid-19, за да може да търси начина да бъдат атакувани, както при ХИВ вируса?

2. Защо инкубационния период при Covid-19 може да бъде до 21 дни съгласно последните данни от Световната здравна организация, т.е 5-10 пъти по-дълъг спрямо стандартните вируси? Да не би в този вирус да е вграден биочасовник на база на нанотехнологиите, който се включва и контролира действието на вируса при определени условия? Да могат например, да се заразяват максималенброй хора? Или целта е друга - създаване на страх, хаос, паника и като следствие - колапс/рецесия на съвременната икономическа система?!

3. Covid-19 се разпространява с изключително бързи темпове, но заболяването от Covid-19 не е твърде смъртоносно и в мнозинството от случаи протича като грип или пневмония. Да не би целта на този вирус е да предизвика повреда в ДНК на клетките или мутации? Какво е състоянието на клетките при излекувани от вируса пациенти?

4. Досега борбата срещу Covid-19 се води чрез създаване на антивирус, като структурна, за да се спре действието му, респ. да се създаде ваксина по този начин. Но има малко данни за използване на добрите страни на нанотехнологиите.

5. Не следва ли да се търсят повече средства, за да бъде унищожен вирусът? Способът за безкрайно засилване имунната система, когато тя създава все повече антигела, няма ли да доведе до „цитокинова буря“? Това е свърхзащитна реакция на организма, която чрез имунната система, убива собственото тяло?

Няма съмнение, че мистерията около Covid-19 ще бъде разкрита, но все повече става ясно, че тази пандемия е само завеса, зад която се крие ужасяващата цел на една мащабна колонизация. На нейния път стоят средните и малките фирми, чиито унищожаване е задължително, за да няма средна класа, която е гаранция за социалния мир. И за да може увеличаването на дисбаланса „богати-бедни“, дае бъде гаранция за увеличаване господството на мултинационалните компании. От цялата тази многообхватна комбинация жертва ще бъдат по-малките държави. Всичко това ще доведе до установяване на нов световен ред, вонии сфери на влияние и нови принципи във международните взаимоотношения.

Бел. ред. Използваните от автора източници на информация се намират в редакцията.

1 окомври - празник на поезията

Иван НИКОЛОВ

* * *

*Ах, тоя стрелнат в мъглите Рожен!
От слънце ресан, от вихри рошен.*

*С трева – постелка, с камък – възглаве,
който го види, не го забравя.*

*Над синя преспа омайно цвете
напъхва зиме, разцъфва лете.*

*Пастири сучат кръстатни върви,
в ручей рипат луди пастърви.*

*В хайдушка дияра върви гайдара
и с ясна гайда сам разговаря.*

*Слуша го Рожен, сладко унесен...
Какво е Рожен без харна песен!*

*Пушка да пукне, гора се люшка...
Какво е Рожен без варна пушка!*

АЗ, КОЙТО НЕ ИЗБЯГАХ ОТ ПОМПЕЙ

Любомир ЛЕВЧЕВ

*Смъртта е тайнство. Страх... Но край – едва ли.
Земната люлка в пустотата ме люлей.
И чувам сферите кристалните сигнали аз,
който не избягах от Помпей.*

*Преди разкопките да ме разкрият
свит като ембрион, тих, вкаменен аз
просто устоях срещу стихииите.
И забравимото се вкопчи в мен.*

*Аз гледах как вий бягате наголу
към лодки и спасителни лъжи.
Окрали храмовете, вий се молахте
грехът на чужда памет да тежи.*

*Човеци. Зверове... Изчезна всичко.
Как хубав бе пустинният Помпей!
При мен останаха две-три тревички.
И слава допъзла като злодей.*

*Смениха Бог. Проучиха Вулкана.
Грабът развратен станал е музей.
И само аз при себе си останах аз,
който не избягах от Помпей.*

ТРИНАДЕСЕТ

Ники КОМЕДВЕНСКА

*Този свят превъртя. И лечение няма!
Във гърдите му чука студено сърце.
А на къра Стоян, метнал сопа на рамо,
води шарено куче и десет овце.
Този свят е на път да се срине тотално,
Бог отгоре задграсква последното днес.
Само долу Стоян като прясна е бялнал
десетте си овце и овчарския пес.
Той така и не чу за световната лудост...
Хапна хлябче и сол и си легна към шест.
Сутринта се събуди. И божичко! Чудо!
Две овце се обагнали кротко нощес.
И се цветна на къра последното утро,
а денят се разлисти, от слънце облян...
Повъртя се бездомен и легна във скута
като третото агне на она Стоян.
Този свят се затри! Пагна в собствена бездна.
После Бог го издуха... Ненужно перце!
А Стоян, не разбрал, че светът е изчезнал,
още води тринадесет бели овце...*

МОЛИТВА ЗА ХЛЯБА

Виолета СТАНИСЛАВОВА

*Хляб наш!
Свещен Хляб!
Ти, който вкарваш светлината в нашите тела
ти, който наполяваш със соковете си
гъсталаците на нашите мисли.
Ти, който пълниш устата ни
с вкуса горчив на пръст размекната
ти, който си във нас,
и който носим от хилядолетия в себе си.
Тебе те откри внезапно онзи лъчезарен мъж,
от който тръгва нишката на поколенията.
И макар че се редеваха различни,
те си оставаха едни и същи.
О, Хляб свещен, узрял през вековете.
Ти, наш Хляб корав.
Бъди завинаги!
Амин.*

БЪЛГАРИЯ НАД ВСИЧКО!

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Минчо МИНЧЕВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:
Проф. д-р. ик. н. Бончо АСЕНОВ
акад. Васил ГЮЗЕЛЕВ
Виолета СТАНИСЛАВОВА (отговорен редактор)
д-р инж. Марин БЕЛОВ
Проф. д-р. Нако СТЕФАНОВ
акад. Николай ХАЙТОВ

ст.н.с. Румен ВОДЕНИЧАРОВ
Проф. д-р. ик. н. Тодор МИШЕВ
Фотографи Борис Марков

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА:
1000 София
ул. Пиротска №3
тел.: 02 985 23 07
тел./факс: 02 846-50-01

ИЗДАВА
"Втора Зора" ЕООД
Печат "Нюзпринт",
София, ул. "Тинтяба" 100

БАНКОВА СМЕТКА:
Уникредит Булбанк
IBAN BG43UNCR70001519963494
BIC
UNCRBG6F

Примат се оригинал по стандарт 30 реда,
56 машинописни знака.
Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Броят е приключен редакционно на 24.09. в 14 часа.
Хонорари се изплащат в сряда и четвъртък от 13 до 15 часа
ISSN 1310-8492

ПРОГЛАС КЪМ ПОЕЗИЯТА

Иван ЕСЕНСКИ

Изкуството е отношение. Това не е ода, не е химн, а откакто сме в развод с иконите не става и за псалмопение. Това е тема. Имам отношение към нея, ще рече, че и тя е изкуство. Изкуството не ме интересува. То е мъртво. На мястото му отдавна са се настанили сериалите, блудкашите и простащите имитации. Затова ни хлябът ни е хляб, ни зрелищата – зрелища.

И сега не е време за поезия. То кое ли българско време е било!

Нашите поети винаги са имали само един избор: лакей-ска ливрея пред парадния вход на диктатурата или гладните дрипи на задния двор, където златеят осилите на Високото Слово*.

Откровенията на двора се възприемат като хули и оскърбления на фона на народомълчанието. То е българският национален спорт – точното му олицетворение е мъдростта за преклонената главичка. Само лудите се емват да форсират Дунава и търчат към Околчица и гарнизонните стрелбища, след като спокойно може да изчака някой да ни освободи.

Що за участ сполита тия деца на покрусата: на ударите да отвръщат с обич, на смъртта – с песен? Докато бурята безмилостно кърши тънките им сребърни крила, населението по традиция си кротува в топлата соба при младата жена и парчето сланина.

Убиват българските поети сякаш с едничката цел, за да им издигнат паметници. Сигурно ще да е от важно държавно значение при легендарната липса на историческа памет у нас.

В същото време наколеничилата гълпа сърцераздирателно пее песните им, заради които ги е убила.

Едно и също се повтаря от урва на урва и от век на век.

Не знам друга такава история от повторения. Да ти е драго да я напсуваш. Това е, защото сме най-освобождаваният народ в света. Абсолютни

световни шампиони. И понеже зацикляме още на първата въпросителна, виждаме набързо сметката на всеки, който се обади от задния двор.

НАРОДЕ????

Затова по каквито и подбуди да са го написали, били са безукорно прави. Прави са и сега: тая земя, простете, пак е чужда; тъжни бяха и нашите детски дни; това не е народ, не е вече и население, а някакво българство.

И няма край, и няма край, и няма край...

Нито прибавям, нито от-

немам от темата. Пък и не си струва мастилото. Друг раздава прошките под тия небеса и когато удари часа, все някак ще се разберем с него. За себе си съм спокоен – мама ми е простила всичко, а няма мъка, която да не съм й причинявал. Тази нейна безкрайна доброта, тази съкрушаваща обич! Друга и не искам. Сега лежи недалеч от баща ми в гробищата на Пазарджик под златната черга на невените и латинките. Ще изчакам колкото се полага, за да ги събера завинаги. Но не там, в тая пощъркляла за раждане равнина, а горе сред церовете на нашия Хълм в Мухово, в строгата и неподвластна на времето пустош, откъдето потече живота ни. А когато дойде и моето безвремие, нека смесят праха ми с техния. Това ми е завещанието, толкова дължа на тая земя!

Втръсна ми от махленски героизъм. Герои на днешното време станаха антигероите на вчерашното, а беднотията пак нарами дядовите гурбетчийски дисаги. Някои се връщат – колкото да разпродадат на чужденците къде-що е оцеляло от нашествията.

Така и не се отучихме от подлия навик да бъркаме скришом в сладкото. Не традиции, а шекерени пръчки – шарени и сладникави. Истините са като бръснарски ножчета, от тях съвестта кърви, но заради живеенето се налага да ги

преглъщаме.

Поезията комай е последният достоен начин да признаеш безсилието си. Боли, но от тая болка вече не се умира. Други са епидемиите, донесени от новия милениум. В тях има нещо бездушно и станиолено като самата дума. Пустословие и шумотевици заливат безнаказано тая земя, живяла хилядолетия с крилото на хляба и небето на свободата. Сами си го изпросихме.

Защото от всичката флора в градините сме оставили само здравеца – да има за китки,

когато нахлуят поредните освободители.

Защото овчедушно приписваме със задна дата геройски подвизи на овластеното нищожество, макар да ни е известно, че биографията му бъка от Косови полета – и нито една Клокотница, и нито един Милин камък, и нито буца българска пръст, която да го затрупа.

Защото в песните ни и тъпанът бие на хлипове – помага на кавала да плаче.

Защото за свинчините ни все е виновна кочината, а не свинята.

Защото децата ни вече сричат с криви усмивки: „Аз – не ща да – съм българче!“

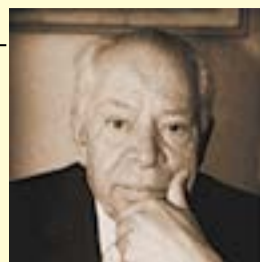
Защото в час по Захарий Стоянов задраскват в неговите „Записки“ думата „въстания“ и пишат отгоре „предателства“.

Защото скоро и самият Захарий Стоянов ще бъде задраскан в букварите по внесено от чужбините родоразлюбие. Както сториха с толкова достойни...

Обнадеждаващото е, че накрая все ще стигнем до Паисий Хилендарски и тогава, щемне щем, ще бъдем принудени да го прочетем. Отново!

Заб: В темата е използвано Високо Слово от Хр. Ботев, Ив. Вазов, В. Левски, П. Р. Славейков, Н. Вапцаров, Ив. Динков, Н. Лилиев, Д. Дебелянов.

Павел МАТЕВ

* * *

България – каква тревожна дума!
От осем букви – траурни искри –
сме изковали свято то ти име,
което като въглен ме гори...
Аз ния от ранения ти въздух.
Сърдитото ти слънце ме пече.
От тръпното ти недоволство зъзна,
щом името ти някой изрече
напразно.
От предсказани измами –
измъчено –
сърцето ме боли.
Но аз те моля:
отпрати към мене
изпратените срещу теб стрели...

Аз плача над съдбата ти голяма,
аз викам в полунощ и полуден
като на майка:
мамо, мамо!
Ти пребъди,
Пожертвай само мен!
Хвърли ме на оголени чукари,
на псета и на вълци ме хвърли...
България!
България!!
България!!!
Мълчание.
Душата ме боли.

ТРЕСКА

Матей ШОПКИН

Живеем в разграбен от хищници двор
и няма закрила, и няма пощада –
то сякаш самият небесен простор
пропада в дълбоката бездна на ада.

Навсякъде тътнат проклетия зли,
врати и прозорци са в телени мрежи,
и тлеят, и гаснат в горчиви мъли
красиви мечти и заветни стремежи.

Къде да намерим спасителен брод,
къде е светата Вапцарова вяра?
Животът ни днеска е трескав живот,
пропит от немара и люта поквара.

За всичко, което без жал се руши,
не някой проклетник, а Бог ни наказва
да страдаме с тъжни и болни души
под тежкия кръст на жестока омраза.

О, трябва да смажем лъжи и злини,
да скъсаме всеки мъчителен обръч
и в черните нощи, и в белите дни
у нас да възкръсне убитата обич.

Защото сред вечния луд кръговрат
без помисъл свята и устрем всевишен
животът прилича на гибелен ад,
където човекът е демон излишен.